

מסורת הש"ס

א] ונמנחם ה. חולין כ: ט
תמורה טז. א. ז. ונמנחם
כא. א. ון קרע בשבת
כתיב ואולי י"ל כל מלאכה
לא יעשה כהם דכתיב גבי
חג הפסח שמות יב טז.
ד' וי"ל והמנן. ט. וקרא
יח כט. ו. ונעיל מו.
ו. ונעיל כ. ונעיל כ.

הגהות הב"ח

א' ש"י ד"ה דלא חזא
וכי דהרי סופו:

מוסף רש"י

במושקה ישראל. מקרא
הוא כספר יחזקאל שה
אחד מן האנן מן
המלכים ממנקה שרגל
ולענין קרנותיו ונסמיהם
כתיב ויחזקאל כ. מן
המותר לישראל. מן
המותר לאכילת תרמל הא
קרבן ותמורה כב. מן
המותר למשקה ישראל
ישראל נסמיה ונמנחם
כל קרנותיהם ייחי משקה
הראוי לשרל כל עשר
הסעודה קרייה על שם
המשקה. לומר האכילה
עם הסמיה מהא
המותר לשרל ויחזקאל
חג טז. ואין חילוק
מלאכות לזר"ט. אם
עשה שמים ושגם מלאכות
כסעלה אחד, או עשה
מלאכה שש שם
לאין, אינו חייב אלא
אחת, למידי העברה חלקן
יאלץ. כיצור ליה אינו
חילוק מלאכות צ"ט.
דכ"ט לא יאלץ העברה,
ומי' לא העברה ללא
יאלץ ונפקא ליה חילוק
מלאכות מועשה אחת
משה, אי מילי נפאסין
דלית בהן חיות טהול כגון
מלאכות נשבת דחזון כרת
ושגגות טהול, דכשהיא
פרשה דעשה מלאכה משה
קרייה כחטות, אלא כי
דחזון מלקות הוא ואין
זדון כרת אין בו חילוק
מלאכות. ומכות כ.

רבינו חננאל

מן המאמרים ממותר שתי
מאות שנשתיירו בבור,
כלומר אפילו ערלה שהיא
חמורה מן הכל. אם עלתה
ונשתיירו מאמרים מותרין
הן, מכאן לערלה שבטלה
במאמרים. ממושקה ישראל
מן היין המותר לישראל,
מכאן אמרו אין מביאין
לו הטבל, יכול לא
יביא מן המוקצה, אמרת
לאו, אלא יביא מן
המוקצה, ומה דאית
לחזירי, גמרין מטבל מה
טבל מיוחד שאיסור גופו
גרם לו שלא להקריב כי
לא ניתקן אף כל שאיסור
גופו גרם לו. יצא מוקצה
שגופו חמור ובשרו הוא
ואיסור הכנה בא להרחיק,
ואי ס"ד מוקצה אסור מן
התורה איך מותר,
ואיפריא. ומשני אפיק
הבערה ועיל עצי אשרה,

ואזהרתי ולא ידבק בידך ממומה מן החרם כו', ונדחת גם זו וכו'. ואוקימנא אלא עייל עצי הקדש כו'. אמר רמי בר חמא מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דתנאי, בפליגי בירבה ורב חסדא, ר' אליעזר סבר הואיל ואי בעי האי מפריש ואי בעי האי מפריש. כל חזא וחדא חזיא ליה ושרי ליה למפריש. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ר' יהושע סבר לא אמרינן הואיל, וכיין דאיכא חזא דלא חזיא ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפריה אלא הואיל ובעינא דקא אפי לה כל חזא וחדא חזיא ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעינא דקא אפי לא חזי ליה לבו ביום, דהא אית ליה אחריים אימא לך אסר ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי, דלמא עד כאן לא אסר ר' יהושע באפיית התפ שלא הופרשה חלה ממנה אלא משום דאית ביה תפ אחת שאניה דאריה לא לו ולא לאחריים. מפני שהיא חלה לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקלעי ליה אורחים חזי להאכיל להו שרי ר' יהושע. אמרנהו אד רדמי קמי ר' יודא ולא קבלה, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבלה, אמר ליה ואמאי דחביא בברייתא אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה דבר שאינו ראוי לו ושתק, ואי ס"ד בהואיל פליגי נימא ליה אינו

מן המאמרים. על כרחיק אנסכים קאי וקאמר הציאו הנסכים עליו מן המאמרים שישתיירו מאמרים צבור היין: **מכאן לערלה שצטלה נמאמרים.** דאי לאו בשאיסור מעורב זו קאי אמאי מנריך מאמרים ובעלמא בספריא. נפקא לן ספיר דערלה וכלאי הכרם צטילין בנמאמרים והאי מכאן לאו דוקא אלא אף כאן אמה יכול לסמוך קצת: **איסור דצר אחר.** שבת: **הא אם הוא דאמרת.** באלו הן הלוקין (מסכת דף כא.): **חילוק מלאכות לשבת.** שאם עשה שמים צטלה אחד או [אחת] צטמי העלמות חייב שמים: ואין חילוק מלאכות ליום טוב. שאם עשה שמי מלאכות צמזמר אינו לוקה שמים והכא ציום טוב קיימינן ומחייבת ליה משום י"ט תרמי משום מוקצה ומשום מצבל גיד ציום טוב: **אמר רמי צר חמא הא דרצנה ורב חסדא.** דלפליגוי גבי יום טוב אי שריין ליה משום הואיל או לא: **מחלוקת רבי אליעזר ור' יהושע היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הואיל.** אע"ג דסופו להפריש אחת מהן לחלה ונמנא שטרס דרבי צאינו ראו לאכילה אפי' הכי אמרינן הואיל ואי בעי לא מפריש חזא לחלה אלא צעם מכל חזא וחדא ואיכא למימר בכל חזא חזיא ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל.** כדי להמיר מלאכות יום טוב.

והואיל ואי בעי מיתשיל עלה דלעיל [ומ:] לא קאי רמי צר חמא אלא אהואיל דאיסור מלאכת יום טוב: **אלא דבעינא דעיילי לה.** איכא למימר בכל חזא וחדא חזיא ליה צלאו הואיל דבכל חזא איכא למימר זו לא תהא לחלה: **אבל הכא דלאורחין הוא דחזיא.** והרי עדיין לא זימן לית ליה הואיל למישרייה לרבי אליעזר: **דלא חזיא לא לרדיה ולא לאורחים.** א' והרי סופו ליטול אחת לחלה שאין דרך לצטע מכל אחת: **אבל הכא.** דכולהו חזו לאורחין ואורחין שכיחי אמרינן הואיל למישרייה. ואי קשיא הא דאמר ר' יהושע לא זהו חמץ שמוחרינן כו' אלמא לית ליה הואיל ואי בעי מיתשיל עלה אפילו לחומרם וכל שכן הואיל דהכא לקולא לא דמי דהשתא מיהא לאו ידידה הוא וכך שנעמי ומגמגם לצי עלה ונראה צעיני דאין הואיל צה דרבי צאינו שלו דנימא הואיל וצי צעי מימייהו אל כרסותיה דאם כן הקדש דקיימא לן? אבל אמה רואה של גזזה ולא פליג ר"א הא אי צעי פריק ליה והו דידה ואף סוגיא דשמעתא לא מייצבא שפיר.

וכמדומה דפירוש הכתוב צירשא דשמעתא הואיל ואי צעי מיתשיל עליה לא גר' אלא גר' ר' אליעזר סבר אמר' הואיל ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל וכל כאן איסור מלאכה הואיל וכל חזא וחדא חזיא ליה דמאי למשקל מכל חזא פורתא ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל דהא סופו ליטול אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ולא עבר עלה מנחתה עד הערב וישרפנה: **אמרנו.** להא דרמי צר חמא: **מילתא דקשיא לן כו'.** דצטובת הנאה ממון ליכא לאוקמי פלוגמיהו לחוד דנהי נמי דטובת הנאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על כל יראה מאליו ואינו עושה מעשה צידים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה צידים: **עעמא ידי משום הואיל.** ואין כאן חילול: **אחדר ליה צמחילתא אחרישא.** ואיכא למימר דתמרייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי מתמנה גזיה עבר עלה ולאפותה קודם לכן אין כאן איסור דאמר' הואיל ואיכא למימר בכל חזא חזיא ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמץ שמוחרינן עליו וכי אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הואיל והא דתרינא לעיל [ומ:] דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון אכתי לא שמיע ולא דאהדר ליה ר' אליעזר לר' יהושע הרי הוא עובר צצז יראה: **הלכה ככן צפירה.** תטיל לזון: **שיעור עיסה.** ללוס בפסח ולא יותר שיכול לשומרה מדי חמון: **חילוק הדברים.** ששעורין קרובין להחמין יותר מן החטים: **הא צמסיכא הא צמעלישא.** קמייתא צמעלישא צמסיכא ששגם שלחן אינן אלא קציים טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גרעין חיטי חסיכא צמעלישא טפי ממאי דגרעין שערי חסיכא צמעלישא דאילו.** צחיטי קמני צטובות קציים וצרות שלשת קציים אלמא גרעי תילתא ואילו צשעורין צטובות שלשת קצין והערות ארבעה ליכא גריעותא אלא ריבעא: **קבא מלוגנא.** קב של אותו מקום: **לפיפא.** שלא ללוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החימוץ: **וכן לחלה.** צחק שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להתמיצ צחלה:

אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מח.

רבי אומר הלכה בר' אריעזר. ה"ר יוסף פסק כרבי משום דקיימא לן^א כוותיה מחזירו וכן מנהג ור"י דומה דשמא לא קאמר הכא כרבי מחזירו דהא איפליגו רצח ורב חסדא צהכי והא דהלכה כרבי מחזירו היינו היכא דליכא פלוגמא דלמוראי: **חמשת**

אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר ועוד הא את הוא דאמרת^ב דחילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרה מהכא^ג ולא ידבק בידך מאומה מן החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאב"י ונלקי נמי משום^ד ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרה מהכא^ה ואשיריהם תשרפון באש^ו לא תעשון כן לה' אלהיכם אמר רמי בר חמא הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ורבי יהושע היא דר"א סבר אמרינן הואיל ורבי יהושע סבר לא אמרינן הואיל אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הואיל אלא דבעינא דקא עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיא ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הואיל אמרוה [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' זורא ר' ירמיה קיבלה ר' זורא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה ורבי זורא קשיא לן ואותיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום^ז לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה ואי איתא לימא ליה טעמא דירי משום הואיל א"ל וליטעמך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א דלבריה הרי הוא עובר משום כל יראה וכל ימצא ושתיק ליה ה"ג דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמץ שמוהרינן עליו משום כל יראה וכל ימצא אלא שתיק ליה בברייתא ומהדר ליה במתני' ה"ג אימור שתיק ליה במתני' ואהדר ליה במכילתא אחריתי תניא רבי אומר הלכה בר"א ור' יצחק אמר הלכה כבן בתירא וכמה שיעור עיסה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' יוחנן אומר משום ר"א חילוף הדברים והתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא בחסיכתא הא בצמעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גריעין חיטי חסיכתא מחיטי צמעלייתא טפי מדגרעין שערי חסיכתא משערי צמעלייתא דאילו התם תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנא לפיסחא וכן לחלה^ח (והתניא)

חמשת

ר' יהושע סבר לא אמרינן הואיל והכי פירושא ר' אליעזר סבר שרי לאפותה ואע"ג דרבינו חננאל וכל חזא וחדא חזיא ליה, אמאי שתיק, ואלא מדראישתק לית ליה חמץ. א"ל ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי להדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמץ שמוהרינן עליו בכל יראה וכל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אימור אהדר ליה במכילתא אחרייתא. ואע"ג דרסמבר טעמא דר' יהושע א' ואמר אני אכירע כשאני אופה נמצאני עובר על הוא לבדו יעשה לכם ועושה מעשה בידי, וכשאני מניחה ואינו אופה אותה נמצאני עובר ואינו עושה מעשה בידי. תניא אמר ר' הלכה בר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממנה דהיא רב תלמוד. מסבין הוא דאמר רב יהודה אמר שמואל רב ירמיה אמר שמואל הלכתי כר' אליעזר שהרודה ונתון טל הסל צמרין, ונתון חזא טעמא הוא. ור' יצחק אמר הילכתא כבן בתירא דאמר תטיל לצון. ואע"ג דפליגי

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ר' נחן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קבין, דעבדי קבין חטין פת טפי (נ"א: טפי פת) מדעבדי תלתא קבי שערי, וטריחא דהני טפי מחני. ור' נחן אמר בחטין שלשת קבין ששורין, כלומר חזקין הן ויש בהן שמוניות ועיבתן לא מחממה היא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, שאם שיעורין שאינן חזקים אלא בחושין ורזין כד שיען מתחמצת עיטתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קבין קבין. ומקשינן ואמרינן ר' ישמעאל אומר קבין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינן הא דאמר קבין חטין צמי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקים (נ"א: רקסן) כדמתרגמינן חסיכתא ובישא. וכן בשעורים, השעורים היופת שלשה קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עיטות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין. ובשעורים. נמצא בין חטים יפות לחטים רעות שליש מוחות, ובשעורים רביעי, מכלל שהחטים הרעות כן. ורביה פשוטין הן. אמר רב קבא מלוגנא לפסחא ליה לחלה, והו זהו שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנא הוא חמשת רביעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

עין משפט ונר מצוה

ל א מ"י פט"ו מלכות
מלכות אסורות הלכה
ד:
ל ב מ"י פ"ה מהל'
אסורי מנחם הל'ט:
ל ב ג ש הלכה י:
ב ד מ"י פ"א מהל' יו"ט
הלכה ג:

תורה אור השלם

1. ושה אחת מן הצאן מן הקואתים ממושקה ישראל למנהג ולעולה ושללמים לכפר עליהם נאם אדני אלהים: יחזקאל מה טו
2. ולא ידבק בידך מאומה מן החרם למען ישוב יי מורון אפר ונתן קץ רחמים ורחמך וחרפך כאשר נשבע לאבותיך: דברים יב יח
3. ולא תביא תועבה אל ביתך ויהיית חרם במדבר שקץ תשקצנו ותעב תתקעבנו בן יצחק הוא:
דברים ז כו
4. ונתתם את מןבחתם ושקבתם את מצבתם ואשיריהם תשרפון באש ואפסילי אלהיית תגדעון ואבדתם את שקם מן המקום ההוא:
דברים יב ג
5. לא תעשון כן לזי אלהיכם: דברים יב ד
6. ויום השביעי שבת ליה אלקיך לא תעשה כל מלאכה אותה ובהך ובהך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך: שמות כ ט

רבינו חננאל (חמשה)
עובר הואיל וכל חזא וחדא חזיא ליה, אמאי שתיק, ואלא מדראישתק לית ליה חמץ. א"ל ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי להדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמץ שמוהרינן עליו בכל יראה וכל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אימור אהדר ליה במכילתא אחרייתא. ואע"ג דרסמבר טעמא דר' יהושע א' ואמר אני אכירע כשאני אופה נמצאני עובר על הוא לבדו יעשה לכם ועושה מעשה בידי, וכשאני מניחה ואינו אופה אותה נמצאני עובר ואינו עושה מעשה בידי. תניא אמר ר' הלכה בר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממנה דהיא רב תלמוד. מסבין הוא דאמר רב יהודה אמר שמואל רב ירמיה אמר שמואל הלכתי כר' אליעזר שהרודה ונתון טל הסל צמרין, ונתון חזא טעמא הוא. ור' יצחק אמר הילכתא כבן בתירא דאמר תטיל לצון. ואע"ג דפליגי

^[א] נראה דיש טעות סופר בדבריו וי"ל טעמא דר"י ואי אכירע דכשאני אופה מנאמאי עובר על כל מלאכה לא יעשה כהם ועושה כו'.